

PRAVNA OGRANIČENJA POSLOVNOG ODLUČIVANJA UPRAVE DRUŠTVA U STEČAJNOM POSTUPKU

LEGAL LIMITATIONS OF BUSINESS MANAGEMENT DECISION IN THE BANKRUPTCY PROCEEDINGS

Melvedin Jašarević

Internacionalni univerzitet u Goraždu, Goražde, Bosna i Hercegovina
melvedinjas@hotmail.com

Apstrakt: U ovom radu će se razmotriti pitanje poslovnog odlučivanja uprave društva u postupcima koja se podvode pod institut stečaja. To su postupci klasičnog stečaja ili stečajne reorganizacije. Društvo obuhvaćeno stečajnim postupkom nalazi se u situaciji da mu je smanjena poslovna sposobnost. Pored toga, prava upravljanja imovinom stečajnog dužnika, prenose se na lice koje je u ovom postupku imenovano za stečajnog upravnika. U svrhu ovog rada, neophodno je napraviti distinkciju u pogledu prava uprave dužnika u prethodnom i glavnom stečajnom postupku. Pored navedenog, objasniti ćemo institut „lične uprave“, kod koga, stečajni dužnik zadržava pravo da vodi svoje poslove kada se otvori stečajni postupak. Sa druge strane, postavlja se pitanje kakva je uloga organa upravljanja u kontekstu stečajne reorganizacije tokom koje se dužnik može rehabilitovati. Ova pitanja će se aktualizirati u kontekstu važećih stečajnih propisa, teorijskih i empirijskih pokazatelja.

Ključne riječi: Stečaj, reorganizacija, lična uprava, pravni propisi, poslovno odlučivanje, uprava društva.

Abstract: This paper will consider the issue of business decision-making of the company's management in proceedings filed under the institute of bankruptcy. These are classic bankruptcy or bankruptcy reorganization proceedings. The company involved in the bankruptcy proceedings is in a situation where its legal capacity has been reduced. In addition, the rights to manage the assets of the bankruptcy debtor are transferred to the person appointed in this procedure as the bankruptcy trustee. For the purpose of this paper, it is necessary to make a distinction regarding the rights of the debtor's administration in the previous and main bankruptcy proceedings. In addition to the above, we will explain the institute of "personal administration", when the bankruptcy debtor reserves the right to conduct his business when the bankruptcy proceedings are opened. On the other hand, the

question arises as to what is the role of the governing body in the context of the bankruptcy reorganization during which the debtor can be rehabilitated. These issues will be actualized in the context of current bankruptcy regulations, theoretical and empirical indicators.

Key Words: *Bankruptcy, reorganization, personal administration, legal regulations, business decision making, company management.*

UVOD

Nezavisno od toga radi li se o društvima kapitala ili društvima lica, njihova uprava je obavezna da vodi poslove u duhu pravičnosti i razumnosti, odnosno da obavlja svoje dužnosti sa pažnjom savjesnog privrednika (Radović, 2010. str. 27). U praksi, organi poslovođenja i zastupanja društava lica su ortaci i komplementari, a izrazito rijetko druga lica. Analogno tomu, kada su u pitanju dionička društva, njih čini direktor ili direktor sa jednim ili više izvršnih direktora (čl. 263. Zakona o privrednim društvima Federacije Bosne i Hercegovine, u daljem tekstu: ZoPD FBiH). Upravom društva predsjedava direktor i vodi posloводство, te je osoba koja je ovlaštena za zastupanje i predstavljanje društva. Na taj način se veže i njegova odgovornost za zakonitost u poslovanju. Upravu društva sa ograničenom odgovornošću čine jedno ili više lica, koja ne moraju biti članovi društva, imenovanih na način i za period utvrđen osnivačkim aktom ili statutom društva. Društvo sa ograničenom odgovornošću može da ima direktora ili upravni odbor. (čl. 148. Zakona o privrednim društvima Republike Srpske, u daljem tekstu: ZoPD RS). Kada uprava ima više članova, osnivačkim aktom ili statutom se uređuju njihova ovlaštenja i odgovornosti. Za razliku od društava lica, društva kapitala karakteriše odvojenost organa upravljanja od organa vlasnika. Odgovornost članova društva je ograničena do visine uloga, a odgovornost uprave postoji pod određenim ulimitativno postavljenim uslovima (Radović, 2004, str. 694). To se odnosi i na situacije kada se pojave poteškoće u poslovanju. Poslovne poteškoće su najčešće rezultat pogrešnih odluka uprave društva, koje indukuju prezaduženost, nesposobnost za plaćanje ili prijeteću nesposobnost za plaćanje. To znači, da kada se u privrednom društvu pojave navedeni razlozi, obaveza je uprave dužnika, tj. direktora da podnese prijedlog za otvaranje stečajja. Zbog toga je jedna od prvih i najznačajnijih posljedica otvaranja stečajnog postupka ograničenje uprave u upravljanju, poslovođenju i zastupanju stečajnog dužnika. Navedena ograničenja uprave dužnika rezultat su ocjene zakonodavca da je neprimjereno da se istim organima uprave povjeri daljnje raspolaganje i upravljanje imovinom. Riječ o tome da uobičajeni razlozi koji dovode do finansijskih poteškoća opravdavaju ograničenja ovlaštenja uprave. Presumira se da je uprava društva odgovorna za finansijsko posrnuće privrednog društva. Razlozi za izvlaštenje stečajnog dužnika zasnovani su na zakonskoj pretpostavci da bi članovi uprave daljnjim raspolaganjem i upravljanjem imovinom, svoju funkciju obavljali oportunistički. To znači da bi uprava društva u stečajnom postupku vodila računa u prvom planu o ličnim interesima, a ne o interesu društva ili njegovih dioničara. Smatramo da je to jedan od razloga ograničenja uprave u upravljanju i raspolaganju imovinom. Zbog toga je u svrhu ovog rada važno elaborirati pravna ograničenja poslovnog odlučivanja, odnosno ograničenja poslovne sposobnosti uprave dužnika u prethodnom i glavnom stečajnom

postupku, kao glavnim fazama stečajnog postupka, te u postupku predlaganja stečajnog plana.

1. PRAVA UPRAVE DRUŠTVA U PODNOŠENJU PRIJEDLOGA ZA OTVARANJE STEČAJNOG POSTUPKA

Postupak stečaja se pokreće od strane ovlaštenog zakonskog predlagača, a to je stečajni dužnik ili svaki povjerilac koji ima pravni interes za sprovođenje stečajnog postupka. Rok za podnošenje prijedloga je 60 dana (čl. 53. Zakona o stečaju Republike Srpske, u daljem tekstu: ZoS RS) odnosno 30 dana (čl. 4. Zakona o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, u daljem tekstu: ZOSP FBiH) od dana nastupanja platežne nesposobnosti.

Osnovna je obaveza uprave privrednog subjekta da podnese prijedlog za otvaranje stečajnog postupka, kada takve radnje zakon propisuje (tzv. dobrovoljni stečaj). Postavlja se pitanje koji od članova uprave društva ima pravo i obavezu podnijeti prijedlog za otvaranje postupka stečaja? Prijedlog podnose članovi organa zastupanja društva (npr. direktor), što znači da postupak ne pokreće privredno društvo, nego njegova uprava, u ime društva (M. Šimundić). Jedino zastupnici društva pravno mogu podnijeti prijedlog, jer oni uvijek nastupaju u ime društva. Smatramo da svaki od članova koji zastupa privredno društvo ima pravo da podnese prijedlog za otvaranje stečaja, bez bilo kakvih dodatnih uslovljavanja. Ne zahtijeva se saglasnost ostalih članova organa zastupanja, ako je u pitanju kolektivno tijelo (Radović, 2004. str. 699).

1.1. Prava i obaveze uprave društva nakon podnesenog prijedloga za otvaranje stečajnog postupka

Kada se podnese prijedlog za pokretanje stečaja, obaveza uprave je da dostavi relevantnu dokumentaciju, kao što su registarski podaci, potvrda banke o stanju računa i ostalu dokumentaciju iz koje je vidljivo da je prijedlog dopušten. Podnešen prijedlog može izazvati različite reakcije njegove uprave. Naime, uprava društva može biti fokusirana da još više poslovno rizikuje, ulazeći u sve neizvesnije poslovne poduhvate ili pokušati određeni dio imovine staviti van domašaja povjerilaca (Radović, 2010. str. 30). Kada uprava dužnika podnese prijedlog, sud će zakazati ročište. Na ročište će biti pozvana i uprava dužnika.

Neophodno je prije nego se postupak stečaja otvori, utvrditi na koji način je uprava dužnika poslovala i upravljala imovinom. Svrha je da se od organa uprave dobije jasnija slika o poslovanju dužnika. Prisustvo organa uprave je obavezno na ročištu za utvrđivanje stečajnih razloga, jer uprava najbolje poznaje način poslovanja i ekonomsko - finansijsku situaciju dužnika. Stečajni sud će saslušati upravu dužnika. Saslušanje se može odgoditi, a sud može i naknadno ispitati upravu i druge organe dužnika.

U obavezi je uprave i drugih organa dužnika da daju istinite i potpune podatke, odnosno sve informacije koje se od njih traže. Kada je u određenom stadiju stečajnog postupka, uprava dužnika pozvana od strane suda da daje informacije o poslovanju

dužnika i drugih relevantnih činjenica, sud može izreći kaznu ili narediti i prisilno privođenje direktora ili uprave dužnika ukoliko se ne odazovu pozivu, te izreći kaznu zbog davanja pogrešnih informacija. Navedene mjere imaju preventivnu ulogu kako bi se spriječilo davanje pogrešnih podataka od strane uprave dužnika.

1.2. Dopuštenost prijedloga za otvaranje stečajnog postupka

Nakon što sud ocjeni da je dopušten prijedlog za otvaranje postupka stečaja, stečajni sud može imenovati privremenog stečajnog upravnika. Sud imenuje privremenog stečajnog upravnika kako bi utvrdio postojanje stečajnih razloga, odnosno ispitao osnovanost prijedloga za otvaranje postupka stečaja. Privremeni stečajni upravnik će podnijeti izvještaj o poslovanju dužnika, sa prijedlogom za otvaranje stečajnog postupka, ako postoje stečajni razlozi. Sa druge strane, stečajni sudija mora imenovati privremenog stečajnog upravnika kada poslovanje stečajnog dužnika nije obustavljeno (čl. 15. ZOSP FBiH). Ključna uloga privremenog stečajnog upravnika je u utvrđivanju razloga stečajnog postupka kroz uvid u poslovanje dužnika, odnosno rada njegove uprave. U ime dužnika, uprava društva bi nakon podnesenog izvještaja privremenog stečajnog upravnika trebala da se izjasni o njemu. Ukoliko je stečajni sudija postavio privremenog stečajnog upravnika, on prema vlastitoj procjeni ili na zahtjev privremenog stečajnog upravnika može narediti da privremeni stečajni upravnik može preduzimati pravne radnje i pravne poslove potrebne za nastavak poslovanja u ime stečajnog dužnika i sa dejstvom za njega, uz uslov danastavak takvih aktivnosti ne šteti dužnika, niti potencijalne stečajne povjerioce. Privremenom stečajnom upravniku nije potrebna saglasnost stečajnog dužnika, koji je u tom smislu isključen iz posloводства, a pravne radnje stečajnog dužnika postaju pravno valjane samo uz prethodnu saglasnost privremenog stečajnog upravnika.

Ako sudija donese rješenje odgovarajuće sadržine, ovlaštenje upravljanja i raspolaganja imovinom stečajnog dužnika prelazi u potpunosti na privremenog stečajnog upravnika (čl. 57. ZoS RS). U tom slučaju, ovlaštenje uprave dužnika u upravljanju i raspolaganju imovinom stečajnog dužnika se u potpunosti ograničava. U ovom stadiju postupka, zakonodavac je članovima uprave dužnika nametnuo obavezu da su dužni suzdržavati se od radnji koje bi mogle biti štetne za imovinu stečajnog dužnika (čl. 116. ZoS RS).

Ako bi ipak uprava dužnika odlučila, da i pored zabrane raspolaže imovinom ili donosi odluke, one bi bile ništave, izuzev ako bi dobile prethodnu saglasnost od privremenog stečajnog upravnika. Uprava dužnika je obavezna privremenom stečajnom upravniku staviti na uvid poslovnu dokumentaciju, a može biti i saslušana od strane stečajnog suda kako bi se ispitali svi uslovi koji su doveli do stečajnog razloga (čl. 16. ZoSP FBiH i čl. 97. st. 3. ZoS RS).

Postavlja se pitanje u kom slučaju uprava dostavlja dokumentaciju? Da li samo ako je prijedlog podniet od strane same uprave ili ako je prijedlog podniet od strane trećeg lica, povjerioca društva? Naime, stečajni dužnik je dužan dostaviti dokumentaciju kada je on podnio prijedlog, a kada povjerilac podnese prijedlog, on je dužan učiniti vjerovatnim svoje potraživanje i platežnu nesposobnost stečajnog dužnika (čl. 53. ZoS RS).

1.3. Pravna ograničenja uprave dužnika u prethodnom postupku

Ograničenja uprave dužnika u raspolaganju i upravljanju imovinom u prethodnom postupku ima značenje ograničene pravne i poslovne sposobnosti i to ne na osnovu sudske odluke nego *ex lege* (Čolović, Milijević, 2004. str. 35). Ne treba smetnuti sa uma, da zakonski uvjeti kojima se uprava društva u prethodnom stečajnom postupku ograničava u upravljanju imovinom ima preventivnu i zaštitnu funkciju za imovinu privrednog subjekta (Čolović, Milijević, 2004. str. 35). Štiti se imovina od daljnje erozije od uprave/direktora, koji su u prethodnom periodu prekršili svoje obaveze ili su se na drugi način pokazali kao nepodobni za vršenje tih funkcija. Zatim, imovina dužnika kojem prijeti otvaranje stečajnog postupka, stavlja se van domašaja njegove uprave, u cilju zaštite povjerilaca. Ograničenja raspolaganja kao i postavljanje privremenog stečajnog upravnika, moraju se oglasiti, o čemu se obavještava i stečajni dužnik. Naime, sve promjene ovlaštenja za zastupanje i upravljanje, evidentirati će se u javnom registru (čl. 19. ZoSP FBiH i čl. 103. ZoS RS). U određenim pravnim sistemima, primjerice u R. Srbiji, moguće je diskvalifikovati direktora/upravu i prije nego što bi se pokrenuo postupak stečaja. Diskvalifikacijom se zapravo sankcioniše nesavjesno i nepošteno postupanje člana/članova uprave i prije nego bi se utvrdili stečajni razlozi (Reker, 2014. str. 145 - 146).

U ovom stadiju postupka, privremeni stečajni upravnik je u obavezi da se stara o imovini dužnika i da u periodu od 30 dana stečajnom sudu iznese prijedlog da li je neophodno otvoriti stečajni postupak. Usvojen prijedlog za otvaranje stečajnog postupka, značajno će izmijeniti buduću poziciju uprave dužnika, odnosno dotadašnja prava upravljanja društvom. U tom kontekstu su i prava uprave dužnika zavisna od daljnjeg toka postupka. Ukoliko se prijedlog odbije, odnosno stečaj ne otvori, uprava dužnika nastavlja da upravlja imovinom. Sa druge strane, može da se otvori stečajni postupak ili predloži plan reorganizacije. U suštini, prethodni stečajni postupak završava onog momenta kada se odbije ili prihvati prijedlog o otvaranju stečajnog postupka. Ako stečajni sudija donese rješenje o otvaranju stečajnog postupka, imenovati će stečajnog upravnika. To može, a ne mora biti isto lice koje je prethodno bilo imenovano za privremenog stečajnog upravnika.

2. PRIJENOS UPRAVLJAČKIH PRAVANA STEČAJNOG UPRAVNIKA

Kada sud donese rješenje o otvaranju postupka stečaja, organi uprave stečajnog dužnika naći će se u specifičnom pravnom položaju, budući da danom otvaranja stečaja, upravi dužnika prestaju upravljačka prava. Sva prava raspolaganja i upravljanja stečajnom masom preći će na stečajnog upravnika (čl. 51. ZoSP FBiH i čl. 105. ZoS RS). Postavlja se pitanje šta je sa privremenim stečajnim upravnikom? Naime, danom imenovanja stečajnog upravnika funkcija privremenog stečajnog upravnika će prestati. Ukoliko je prethodno otvoren prethodni stečajni postupak, tada će, nakon što se otvori postupak stečaja, privremeni stečajni upravnik postojeću poslovnu dokumentaciju kojom raspolaze i druge evidencije o poslovanju dužnika predati stečajnom upravniku. U registru poslovnih subjekata se evidentira promjena u pogledu zastupanja privrednog subjekta. Naime, umjesto dosadašnjih lica koji su predstavljali i zastupali privredni subjekt, upisati će se stečajni upravnik. Stečajni

upravnik će se danom njegovog imenovanja uhvatiti u koštac sa problemima uzrokovanim neefikasnim poslovanjem uprave društva.

Ograničavanje poslovne sposobnosti uprave dužnika najviše se ogleda u zabrani raspolaganja imovinom, a jedan od osnovnih ciljeva otvaranja stečajnog postupka je da se uprava dužnika onemogući da vrši radnje koje će dovesti do umanjivanja stečajne mase. Naprijed navedeno se ne odnosi na raspolaganje, odnosno radnje dužnika vezano za zemljišne knjige, prije svega zbog poštovanja načela pouzdanosti u zemljišne knjige (Čolović, Miličević, str. 68). Stečajni upravnik može zahtijevati povrat predmeta raspolaganja, a druga strana ima povrat izvršene protivčinidbe, ukoliko ta protivčinidba još postoji u stečajnoj masi. Raspolaganja stečajnog dužnika stečajnom masom na dan otvaranja stečajnog postupka, smatra se da su izvršena nakon otvaranja stečajnog postupka (čl. 106. ZoS RS i čl. 52. ZoSP FBiH).

Postavlja se pitanje u kojem momentu se može smatrati da su prava upravljanja i raspolaganja imovinom dužnika prešla na stečajnog upravnika? Određeni autori smatraju da će se računati i dan otvaranja postupka stečaja, što znači da se radnje uprave dužnika neće smatrati pravno valjanim učinjen na taj dan (Čolović, Miličević, str. 69). Da li je ovo sasvim tačno? U rješenju o otvaranju stečaja se navodi i vrijeme kada je otvoren stečaj, a ako nije navedeno, smatra se da je to podne onog dana kada je otvoren stečaj.

Zbog čega je vrijeme otvaranja stečaja bitno? Prije svega, smatramo da će radnje uprave stečajnog dužnika biti punovažne ako su preduzete toga dana, ali prije nego što je nastupilo vrijeme otvaranja stečaja.

2.1. Prava i obaveze uprave društva prema stečajnom upravniku

Stečajni dužnik je obavezan da stečajnom sudu, stečajnom upravniku, odboru povjerenika i po naređenju stečajnog sudije, skupštini povjerenika dati obavještenja o svim okolnostima koje se odnose na postupak. Ukoliko je neophodno, uprava dužnika će na zapisnik pred stečajnim sudijom dati izjavu da je traženu informaciju dao tačno i potpuno prema najboljem znanju i savjesti (čl. 62. i 63. ZoSP FBiH i čl. 116. ZoS RS). Uprava dužnika i drugi organi dužnika su obavezni stečajnom upravniku predati svu potrebnu dokumentaciju i pomoći mu pri ispunjenju njegovih zadataka (čl. 116. ZoS RS). Uprava i ostali organi dužnika u stečaju se mogu ograničiti u pogledu prijema pošte. To znači da se određene ili sve poštanske pošiljke naslovljene na upravu dužnika/direktore moraju dostavljati stečajnom upravniku, ali one čiji sadržaj se ne odnosi na stečajnu masu se moraju bez odlaganja dostaviti organu na kojeg je naslovljen (čl. 61. i čl. 63. st. 1. ZoSP FBiH i čl. 115. ZoS RS).

Na ove radnje su obavezni i kontrolni članovi društva. Naprijed navedene obaveze u pogledu prijema pošte i obaveze suradnje uprave dužnika sa organima stečajnog postupka se primjenjuju na članove uprave dužnika koji ima svojstvo pravnog lica. Međutim, ne primjenjuju se na one članove uprave koji su svoje funkcije napustili više od dvije godine prije podnošenja prijedloga za otvaranje stečajnog postupka. Dvostranoobvezni ugovori prethodno ugovoreni od strane uprave dužnika, u pravilu će ostati na snazi. Međutim, stečajni upravnik može odbiti ili prihvatiti ispunjenje ugovora, u roku od 15 dana ako uprava stečajnog dužnika ili druga ugovorna strana u

momentu kada je postupak stečaja otvoren nad dužnikom, nisu u cjelosti ispunili ugovor. Stečajni upravnik će dati izjavu, kojom će se odrediti da li namjerava ispuniti ugovor (čl. 119. ZoS RS).

2.2. Pravni položaj uprave dužnika nakon okončanja stečajnog postupka

Nakon što se stečajni postupak okonča, dužnik će u potpunosti izgubiti poslovnu i pravnu sposobnost. U suštini, nakon što se postupak stečaja završi, sva prava upravljanja nad dužnikom će prestati, izuzev odgovornosti koje uprava dužnika može da ima po osnovu krivične ili neke druge odgovornosti. Danom zaključenja postupka stečaja prava upravljanja i raspolaganja imovinom će prestati na način da će dužnik izgubiti i pravnu i poslovnu sposobnost. Također, uprava dužnika će prestati, odnosno izgubiti prava upravljanja dužnikom. Međutim, navedeno važi samo u slučaju da nije usvojen plan reorganizacije. Ako bi se usvojio plan reorganizacije u stečaju, pravna i poslovna sposobnost stečajnog dužnika ne mora nužno da se izgube. U kojoj mjeri, i da li će biti ograničena poslovna sposobnost dužnika zavisiće isključivo od izbora mjera u planu reorganizacije. Uprava dužnika ne mora da dijeli sudbinu dužnika sa obzirom da ona može u potpunosti da se promijeni. Navedeno će u nastavku biti predmetom analize.

2.3. Lična uprava stečajnog dužnika

Lična uprava je institut kod koga stečajni dužnik zadržava pravo da vodi svoje poslove kada se otvori stečajni postupak. Stečajni upravnik se neće imenovati, a jedino se stečajni dužnik može usloviti da za određene poslove traži saglasnost suda. Lična uprava podrazumijeva, da stečajni dužnik od samog početka stečajnog postupka, čim se donese rješenje o otvaranju stečaja, zadržava pravo da vodi svoje poslove kao i prije stečaja, eventualno uz obavezu pribavljanja saglasnosti suda za neke važnije radnje.

Naime, ne mijenja se postojeća uprava stečajnog dužnika, jer se pretpostavlja da subjektivni činilac nije doprinio stečajnom razlogu, nego da su postojali neki drugi činioци, koji su doveli do takvog stanja (Velimirović, 2010. str. 34). To znači da upravljanje stečajnim dužnikom ne preuzima stečajni upravnik, kako je to inače tradicionalno rješenje. Lična uprava u pravu BiH još uvijek nije regulisana, što znači da ne postoji kao institut. U prilog uvođenju instituta lične uprave je argument da se očekuje da lična uprava potiče upravu dužnika na podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnog postupka.

Takođe, interes za određivanje lične uprave posebno je izražen kod fizičkih lica kao stečajnih dužnika, jer su zainteresovani da se imovina koja čini stečajnu masu proda što je moguće po višoj cijeni (Jašarević, 2019. str. 103). Lična uprava takođe omogućava ubrzanje sprovođenja stečajnog postupka, jer je stečajnom upravniku kao trećem licu potrebno određeno vrijeme da se upozna sa poslovanjem stečajnog dužnika. Omogućavanjem lične uprave smanjuju se troškovi u odnosu na redovni postupak u kome se imenuje stečajni upravnik (Bork, 2002. str. 191). Koliko je značajna primjena ovog instituta dovoljno pokazuju vrlo česti primjeri njegove primjene u američkoj praksi, čime se klasična reorganizacija i stečajni postupak značajno potiskuju u drugi plan (Čokić, 2011, str. 292).

3. OVLAŠĆENJA UPRAVE DRUŠTVA U POSTUPKU PREDLAGANJA PLANA REORGANIZACIJE

U odnosu na klasični stečajni postupak gdje se prava upravljanja od momenta otvaranja glavnog stečajnog postupka sa uprave društva prenose na stečajnog upravnika, u stečajnoj reorganizaciji vrijede drugačija zakonska pravila. Naime, dužnik nakon usvajanja plana reorganizacije ponovo dobija poslovnu sposobnost, a stečajni postupak se zaključuje (Jašarević, 2019. str. 123). Ovo važi samo pod uslovom da je plan usvojen, kao i da plan predviđa da stečajni dužnik zadržava svoju pravnu i poslovnu sposobnost.

To znači da su ovlaštenja uprave društva u ovom postupku omeđena planom reorganizacije, a prava stečajnog upravnika prestaju izuzev mogućnosti nadzora u provođenju plana. Postavlja se pitanje, šta biva sa postojećem upravom? Ne možemo tvrditi da njen sastav ostaje isti, nego to zavisi od mjera koje su usvojene u planu reorganizacije pa je moguće predvidjeti da se dosadašnja uprava mijenja. Primjera radi, kod statusnih promjena u reorganizaciji stečajnog dužnika, ne može ni stara uprava nastaviti da postoji kao da se ništa nije dogodilo. Prema Marković - Bajalović reorganizacija po pravilu obuhvata čitav niz mjera, između ostalih to je i mogućnost smjenjivanja postojeće uprave i stavljanje društva pod prinudnu upravu ili imenovanje nove uprave (Marković - Bajalović, 2005). Primjera radi, ako dužnik izvrši statusnu promjenu spajanja uz osnivanje ili pripajanje, izvjesno je da će se u novonastalom društvu imenovati nova uprava ili će postojeća uprava izgubiti tu funkciju pripajanjem dužnika drugom subjektu.

Postupak statusne promjene započinje postizanjem načelne saglasnosti između uprava društva čime se utvrđuje zajednička volja o namjeravanoj statusnoj promjeni (Barbić, 2000. str. 548). Predlaganjem plana reorganizacije obezbjeđuje se kontinuitet privrednog poslovanja i finansijski oporavak subjekta stečaja (Marković - Bajalović, 2016. str. 391). Jedna od trinaest zakonom dopuštenih mjera predstavlja mogućnost da se ostavi stečajnom dužniku sva ili dio njegove imovine radi nastavljanja njegovog poslovanja (čl. 202. ZoS RS i čl. 142. ZoSP FBiH).

Ako je stečajnim planom predviđeno da dužnik pojedinac nastavlja da vodi privredni subjekt, planu treba priložiti izjavu stečajnog dužnika da je spreman nastaviti s vođenjem tog subjekta na temelju reorganizacionog plana (čl. 155. ZoSP FBiH i čl. 215. ZoS RS). Ako je stečajni dužnik društvo s neograničenom solidarnom odgovornošću ili komanditno društvo, stečajnom planu treba priložiti odgovarajuću izjavu lično odgovornih članova društva.

3.1. Prava uprave društva u pogledu usvajanja plana reorganizacije

Kada uprava dužnika podnese plan reorganizacije, tada nije neophodno da u ime dužnika podnosi izjavu. Također, u ime dužnika uprava može uporedo sa prijedlogom za otvaranje stečajnog postupka ili kasnije, nakon otvorenog stečajnog postupka podnijeti plan reorganizacije. Kada je u pitanju usvajanje plana reorganizacije, ukoliko stečajni sud potvrdi stečajni plan, ostaviti će rok od 30 dana da se dužnik izjasni u njemu (čl. 157. ZoSP FBiH i čl. 217. ZoS RS).

Uprava dužnika će se izjašnjavati o planu samo ako je stečajni upravnik podnosilac plana, jer se presumira da je uprava dužnika saglasna sa planom ako je sama predložila plan. Prava su uprave dužnika da prisustvuju ročištu za raspravljanje i glasanje o reorganizacionom planu. Pored toga, nadležni sud neće odlučivati o reorganizacionom planu prije nego što sasluša dužnika i nakon što dužnik pristane na njega (čl. 173. ZoSP FBiH čl. 233. ZoS RS). Smatrat će se da je stečajni dužnik dao svoj pristanak na stečajni plan ako planu ne prigovori najkasnije na ročištu za glasanje pisano ili usmeno na zapisnik (čl. 172. ZoSP FBiH i čl. 232. ZoS RS). Rješenje o potvrdi stečajnog plana djeluje prema svim učesnicima, a time i na upravu dužnika od dana njegove pravosnažnosti. To samo pod uslovom da postojeća uprava nastavlja sa radom na osnovu plana reorganizacije. Uprava dužnika nije *stricto sensu* učesnik plana reorganizacije, već je to društvo dužnik, čija sudbina zavisi upravo od mjera predviđenih planom reorganizacije. Položaj uprave je tijesno povezan sa sudbinom samog dužnika, da li je on prestao da postoji ili je pretrpio određene statusne promjene. Može se planom predvidjeti da se sastav uprave mijenja.

Naime, sva prava u smislu upravljanja i raspolaganja imovinom u postupku stečajne reorganizacije dovode se u vezu sa planom koji je ključni akt koji definiše pravila ponašanja svih učesnika pa i uprave dužnika. Ako se plan ne bude poštovao, ne samo od uprave, nego i drugih organa postupka, nad dužnikom će se ponovo otvoriti postupak stečaja.

3.2. Pravni položaj uprave društva nakon izvršenja stečajnog plana

Nakon izvršenja plana reorganizacije i izmirenja povjerilaca na način utvrđen planom, uprava dužnika ponovo stiče pravo slobodnog raspolaganja imovinom koja bi bila predmet stečajnog postupka da nije donijet plan (Rakočević, 2008. str. 161). Postupak stečajne reorganizacije pretpostavlja pristanak skupštine povjerilaca na plan, i skupštine društva svih učesnika o modalitetima reorganizacije. Organ uprave, primjerice u postupku statusnih promjena u reorganizaciji izrađuje plan, ali ga skupština usvaja.

Također, uprava je dužna da podnese izvještaj o poslovanju dužnika. Ukoliko bi organi uprave u postupku reorganizacije preduzimali određene radnje koje ne proizilaze iz plana reorganizacije one bi bile ništave. Smatramo da uprava dužnika ima jači cilj da se provede postupak reorganizacije u stečaju, nasuprot klasičnom stečaju iz razloga što postoji mogućnost da dosadašnja uprava dužnika nakon ispunjenog plana i dalje nastavi upravljati dužnikom. U slučaju da se dužnik rehabilituje, i da tako kažemo, oslobodi stečaja, implementacijom stečajnog plana dužnik bi mogao nastaviti kontinuitet u poslovodstvu.

3.3. Zadržavanje prava upravljanja i raspolaganja imovinom

Moguće je da se planom reorganizacije zadrži postojeća uprava ili da se se imenuje druga. Smatramo da, ukoliko bi se imenovala nova uprava društva, to bi moralo biti u skladu sa zakonom koji uređuje privredna društva. Ostaviti dužniku imovinu na upravljanje, ne mora nužno da znači da se uprava neće promijeniti. Dužnik kao pravno lice zadržava svoj identitet, ali to ne znači da uprava nužno ostaje ista. Ali, da

li se upravi dužnika može vjerovati, obzirom da su uzroci stečaja najčešće rezultat pogrešnih poslovnih odluka uprave društva?

Razlozi za izvlaštenje stečajnog dužnika zasnovani su na zakonskoj pretpostavci da bi njegovi članovi uprave u postupku stečaja daljnjim raspolaganjem i upravljanjem imovinom, svoju funkciju obavljali oportunistički. Nasuprot tome, prepuštanje upravljanja dužnikom njegovoj upravi, leže u činjenici da subjektivni faktori u upravljanju dužnikom nisu doprinijeli stečaju, nego da su razlozi objektivne prirode.

ZAKLJUČAK

U ovom radu smo elaborirali pitanje poslovnog odlučivanja uprave dužnika u postupku stečaja i reorganizacije u stečaju. Sa obzirom na ova dva različita pravca, konstatovali smo da u pogledu pravne i poslovne sposobnosti proizilaze različita prava u pogledu upravljanja i raspolaganja imovinom. U fazi prethodnog stečajnog postupka stečajni sud može imenovati privremenog stečajnog upravnika koji će se brinuti o imovini stečajnog dužnika, a na taj način ograničiti njegovu upravu u upravljanju imovinom.

Ako se otvori postupak stečaja, to znači da uprava dužnika još uvijek postoji, ali da su joj prava raspolaganja i upravljanja imovinom ograničena stečajnim zakonom, sve do momenta kada će se dužnik ugasiti. Sva prava upravljanja i raspolaganja preći će na stečajnog upravnika. Dužnik zadržava pravnu sposobnost (sposobnost biti subjekt u pravu) svo vrijeme dok traje postupak stečaja, ali mu se poslovna sposobnost ograničava (pravo da samostalno vodi svoje poslove). Nakon otvaranja postupka stečaja, prava raspolaganja i upravljanja imovinom prelaze na stečajnog upravnika. Ako se usvoji predloženi plan reorganizacije, dužniku se može vratiti poslovna sposobnost. To se ne dešava uvijek, i zavisi od predloženih mjera u planu reorganizacije. Na kraju konstatujemo, da bi bilo neophodno *pro futuro* konkretnije formulisati prava uprave u pogledu prava upravljanja i raspolaganja imovinom dužnika u određenim stadijumima stečajnog postupka.

LITERATURA

- [1] Barbić, J., (2000). *Pravo društava*, Organizator, Zagreb,
- [2] Bork, R., (2002). *Einführung in das Insolvenzrecht*, Tübingen,
- [3] Čokić, M., (2011). *Indicije za uvođenje pre-pack instituta u stečajno zakonodavstvo Bosne i Hercegovine sa osvrtom na pravo Republike Srbije*, strani pravni život, Beograd, str. 284 -295.
- [4] Čolović, V., Milijević, N., (2004). *Stečajni postupak - teorijska razmatranja, zakonski propisi, sudska praksa i obrasci za praktičnu primjenu*, Banjaluka,
- [5] Jašarević, M., (2019). *Statusne promjene u reorganizaciji stečajnog dužnika*, doktorska disertacija, Pravni fakultet Pale, Univerzitet u Istočnom Sarajevu,
- [6] Marković - Bajalović, D., (2005). *Privredne organizacije*, Pravni fakultet u Istočnom Sarajevu,
- [7] Marković - Bajalović, D., (2016). *Novi zakon o stečaju Republike Srpske – Restrukturiranje pre stečaja - zakonodavna inovacija ili iluzija*, časopis Pravna riječ, Banjaluka, str. 389 - 412.
- [8] Radović, V., (2010). *O opravdanosti prihvatanja instituta diskvalifikacije direktora*, Pravo i privreda, str.26-56.

- [9] Radović, V., (2004). *Predlog dužnika za pokretanje stečajnog postupka* (voljni stečaj), str. 692-705.
- [10] Rakočević, D., (2008). *Reorganizacija privrednih društava u stečaju po Zakonu o insolventnosti privrednih društava Republike Crne Gore*, Zbornik radova sa Regionalne konferencije o stečaju, Banjaluka, str.18-31.
- [11] Reker T., (2014). *Unqualified Directors in Insolvency, A Comparative Study on the Desirability of Civil Law Directors' Disqualification in the Netherlands*, International Insolvency Review, br. 23, pp.15-28.
- [12] Šimundić, M., *Stečajni postupak u praksi*. Dostupno na http://www.sudacka-mreza.hr/doc/sr/rad_ovi/Mladen_Simundic_Stecajni_postupak_u_praksi.pdf, pristupljeno: 03.06.2020. godine,
- [13] Velimirović, M. (2010). *Stečajno pravo*, Beograd,
- [14] Zakon o stečajnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, br. 29/03,32/04,42/06, 52/18)
- [15] Zakon o stečaju Republike Srpske, (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 16/16)
- [16] Zakon o privrednim društvima FBiH (Službene novine Federacije BiH, br. 81/15)
- [17] Zakon o privrednim društvima Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, (br. 127/2008, 58/2009, 100/2011, 67/2013, 100/2017 i 82/2019).

SUMMARY

The legal position, ie the rights and obligations of the management of a company are defined by legal regulations governing the field of companies. The normative-legal act that grants them the right to make decisions and decide and manage an economic entity is an economic law. On the contrary, when business difficulties arise in a business entity, ie bankruptcy reasons are determined, it is possible to initiate bankruptcy proceedings. Then, with regard to the right to decide, the bankruptcy law will be applied. When bankruptcy proceedings are opened, the rights of the debtor are limited. The extent to which rights are limited depends solely on whether to extinguish or reorganize the debtor. In bankruptcy proceedings, all rights of management and disposal will pass to the bankruptcy trustee, and with the adoption of the reorganization plan this may not be the case